

YHOT – Käsikirja yrittäjänä hankitun liiketoimintaosaamisen tunnistamiseen ammattikorkeakouluissa

**YHOT – Käsikirja yrittäjänä hankitun liiketoimintaosaamisen
tunnistamiseen ammattikorkeakouluissa**

Lahja Karjalainen • Päivi Mastosaari

YHOT – Käsikirja yrittäjänä hankitun liiketoiminta- osaamisen tunnistamiseen ammattikorkeakouluissa

Sarja C. Oppimateriaalit 3/2015

© Lapin ammattikorkeakoulu ja tekijät

ISBN 978-952-316-092-7 (pdf)
ISSN 2342-2513 (verkkojulkaisu)

Lapin ammattikorkeakoulun julkaisuja
Sarja C. Oppimateriaalit 3/2015

Rahoittajat: Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus,
Euroopan unioni – Euroopan sosiaalirahasto,
Vipuvoimaa EU:lta 2007–2013, Lapin
ammattikorkeakoulu

Kirjoittajat: Lahja Karjalainen & Päivi Mastosaari
Taitto: Minttu Merivirta

Lapin ammattikorkeakoulu
Jokiväylä 11 C
96300 Rovaniemi

Puh. 020 798 6000
www.lapinamk.fi/julkaisut

Lapin korkeakoulukonserni

Lapin korkeakoulukonserni LUC
on yliopiston ja ammattikorkea-
koulun strateginen yhteenliittymä.
Konserniin kuuluvat Lapin yliopisto
ja Lapin ammattikorkeakoulu.
www.luc.fi

LAPIN AMK
Lapland University of Applied Sciences

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Vipuvoimaa
EU:lta
2007-2013

Saatteeksi

HOT tarkoittaa aikaisemmin opitun tunnistamista ja tunnustamista ammattikorkeakoulujen kielessä. Ammattikorkeakoulut ottavat HOTissa huomioon opiskelijan hankkiman osaamisen. Tavoitteena on oppimisprosessin tukeminen, opintojen edistymisen seuranta, opintojen keskeyttämisen ja pitkittymisen väheneminen sekä valmistuneiden työllistymisen edistäminen. HOTissa otetaan huomioon kaikki opintoihin liittyvä osaaminen riippumatta siitä, missä ja miten se on hankittu.

Yrittäjänä toimineille tai toimiville opiskelijoille ei aiemmin ole ollut erikseen heille “räätälöityä” osaamisen tunnistamisen mallia Suomessa. Lapin ammattikorkeakoulun koordinoimassa ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen rahoittamassa (ESR) YrtAHOT-hankkeessa tehtiin yrittäjien osaamisen itsearviointimalli. Tavoitteena on, että mallia voisivat käyttää muutkin Suomen ammattikorkeakoulut.

HOPSin (henkilökohtainen opintosuunnitelma) laadinnan yhteydessä opiskelijaa ohjataan ja tuetaan tunnistamaan ja arvioimaan aiemmin tai muualla hankkimaansa osaamista, jolloin opiskelijalle muodostuu käsitys omista taidoistaan ja osaamisestaan. Lapin ammattikorkeakoulun opiskelija tutustuu opetussuunnitelmaan, tunnistaa oman osaamisensa ja laatii kirjallisen hakemuksen aiemmin tai muualla hankitun osaamisen tunnistamiseksi sekä kokoaa tarvittavat dokumentit.

Hakemuksen jättämisen lisäksi opiskelijan tulee osoittaa osaamisensa tarpeen mukaan näytöillä, joissa opiskelija osoittaa osaamistaan suhteessa tutkinnon osaamistavoitteisiin. Näyttötapoja on useita, esimerkiksi työkokeet, haastattelut, suulliset ja kirjalliset tuotokset, osaamispäiväkirjat ja oppimistehtävät. Näytön suoritustapa ja sisältö sovitaan opiskelijan kanssa HOPSin laadinnan tai tarkistuksen yhteydessä.

Tässä käsikirjassa esiteltävä YrtAHOT-hankkeessa toteutettu yrittäjän osaamisen tunnistamisen itsearviointityökalu (YHOT) auttaa opiskelijaa oman liiketoimintaosaamisensa lähtötason tunnistamisessa.

Sisällys

1	JOHDANTO	9
2	YRITTÄJÄNÄ TOIMIESSA OPPII LIIKETOIMINTAOSAAMISTA	11
3	YRITTÄJÄNÄ HANKITUN LIIKETOIMINTAOSAAMISEN ITSEARVIOINTI (YHOT)	13
4	YRITTÄJÄNÄ HANKITTU OSAAMINEN OSAKSI AMMATTIKORKEA- KOULUTUTKINTOA	15
	LÄHTEET	17
	LIITTEET	19

1 Johdanto

Yrittäjänä hankitun liiketoimintaosaamisen tunnistaminen on osa ammattikorkeakoulun hyväksilukemisen menettelyä. Opiskelija saa tutkintoa suorittaessaan ammattikorkeakoulun päätöksen mukaisesti lukea hyväkseen muussa kotimaisessa tai ulkomaisessa korkeakoulussa taikka muussa oppilaitoksessa suorittamiaan opintoja sekä korvata tutkintoon kuuluvia opintoja muilla samantasoisilla opinnoilla. Opiskelija saa ammattikorkeakoulun päätöksen mukaisesti lukea hyväkseen sekä korvata tutkintoon kuuluvia opintoja myös muulla tavoin osoitetulla osaamisella. (Ammattikorkeakoululaki 932/2014, 37 §.) Tästä menettelystä käytetään nimitystä hyväksilukeminen.

Hankitun osaamisen tunnistamisella tarkoitetaan toimenpiteitä, jotka mahdollistavat oppijan erilaisissa tilanteissa hankkiman osaamisen hyväksilukemisen osaksi opintoja ja tutkintoa. Lähtökohtana on elinikäisen oppimisen periaate, jonka mukaan opiskelijan osaaminen syntyy sekä muodollisessa koulutusjärjestelmässä hankitusta osaamisesta että sen ulkopuolella hankitusta epävirallisesta oppimisesta ja arkioppimisesta. Muualla kuin koulujärjestelmässä hankittu osaaminen voi syntyä esimerkiksi yrittäjänä, järjestöissä, lautakunnissa ja tutoreina toimimisessa tai harrastuksissa.

Hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (HOT) on käytäntöjen kokonaisuus, jonka avulla opiskelijan opintojen osaamistavoitteita vastaavaa osaamista voidaan hyväksyä osaksi tutkintoa. Tämä mahdollistaa opintojen nopeamman etene-
misen ja poistaa päällekkäisen osaamisen hankkimisen.

Hankitun osaamisen tunnistaminen ei kuitenkaan johda suoraan virallisen todistuksen tai tutkintotodistuksen antamiseen, mutta selvitystyö on virallisen tunnustamisen perustana. Tunnistamisen avulla yksilön osaaminen saadaan näkyväksi tunnustamista varten. Osaamisen tunnustaminen edellyttää osaamisen näyttöä.

2 Yrittäjänä toimiessa oppii liiketoimintaosaamista

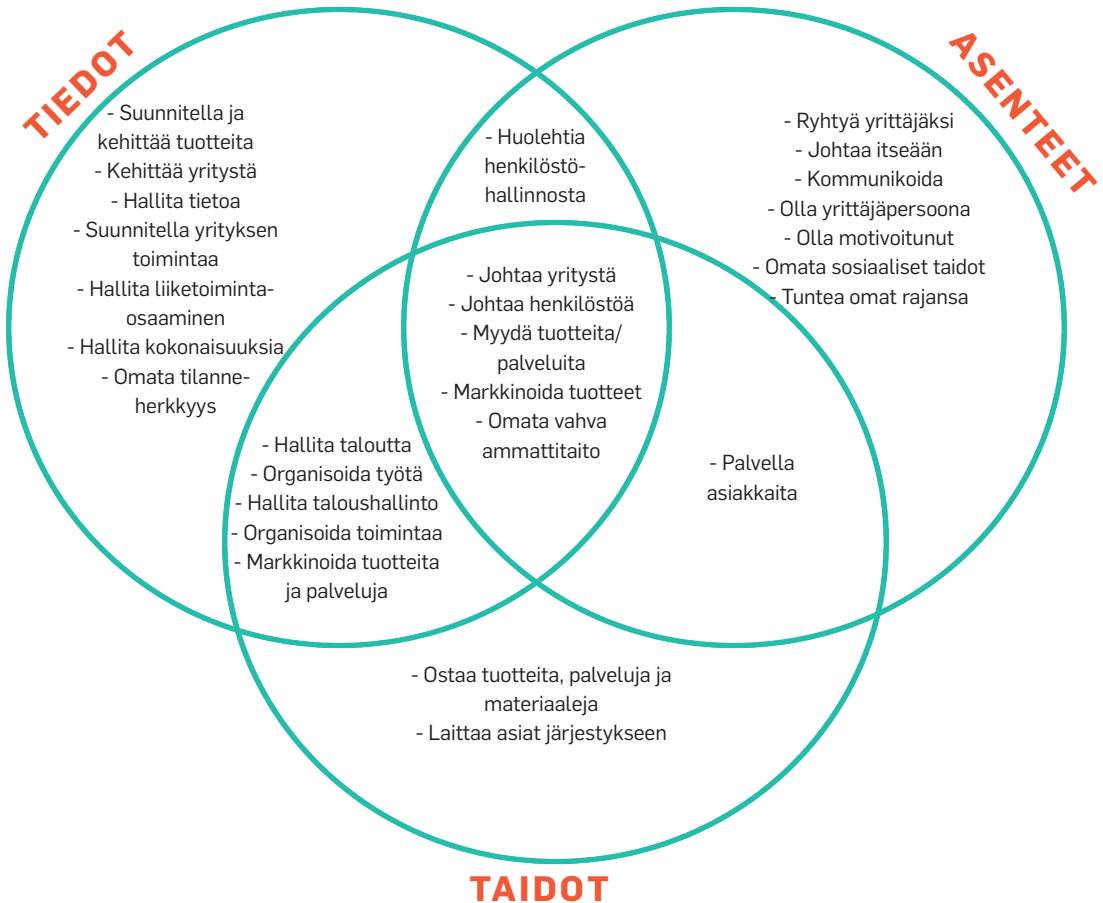
Yrittäjätoiminnassa ammatillinen osaaminen kehittyy ainutlaatuisessa ympäristössä. Jokaisessa yrityksessä on omat normit, arvot, työvälineet sekä tavoitteet. Toisaalta myös yrittäjänä toimivan henkilön osaaminen ja henkilökohtaiset valmiudet vaikuttavat siihen, millaisiin työtehtäviin hän liiketoiminnassaan keskittyy ja millaista uutta osaamista, kompetensseja, hänelle kehittyy.

Kompetenssit muuttuvat, ja voidaan puhua myös kompetenssien elinkaaresta. On olemassa pysyviä peruskompetensseja, joita tarvitaan teknologiasta riippumatta. Niiden elinkaari on pitkä. Toisaalta on myös lyhytkestoisia teknologiasta riippuvaisia kompetensseja, jotka syntyvät aina uusien tuotteiden tai palveluiden yhteydessä. (Westerholm 2007, 30.)

Liiketoimintaosaamisella ammattikorkeakoulujen opetussuunnitelmien näkökulmasta tarkoitetaan kaikkien niiden tietojen ja taitojen kokonaisuutta, jota tarvitaan yrityksen tai muun organisaation kannattavaan ja kestävään suunnitteluun, johtamiseen ja toimintaan.

Kun yrittäjien osaamista on tutkittu, keskeisimmiksi valmiuksiksi nousivat tekniset valmiudet, kommunikaatiovalmiudet, johtamisvalmiudet, innovatiiviset valmiudet, tiedonhankintavalmiudet, taloushallinnon valmiudet sekä persoonalliset valmiudet (Roodt 2005). Westerholm (2007, 43) jakaa yrittäjän kompetenssit ydinkompetensseihin, eli ydinvalmiuksiin, ja asenteellisista valmiuksiin, joihin kuhunkin kuuluu osavalmiuksia.

MITÄ YRITTÄJÄN TÄYTYY OSATA?

Kuvio 1. Suomalaisten pienyritysten ydinvalmiudet heidän itsensä arvioimana (mukaan Westerholm 2007)

Kuviossa 1 ryhmitellään suomalaisen pienyrityksen ydinosat tietoihin, taitoihin ja asenteisiin. Näiden kolmen leikkauspisteessä sijaitsee suomalaisten pienyritysten valmiuksien ydin: johtaminen, myynti, markkinointi ja vahva ammattitaito. Taloushallinto ja tekniset valmiudet ovat yrityksessä vahvoja tukitoimintoja kuten muutkin perinteiset liiketoiminnan osa-alueet. Kuvion perusteella voidaan tehdä päätelmä, että pienyrityksen täytyy ymmärtää koko liiketoiminnan konsepti, mutta hänen ei tarvitse itse osata kaikkea. Westerholm (2007, 121–123) nimittää tätä tietojen, taitojen ja asenteiden yhdistelmää pienyrityksen sieluksi.

3 Yrittäjänä hankitun liiketoimintaosaamisen itsearviointi (YHOT)

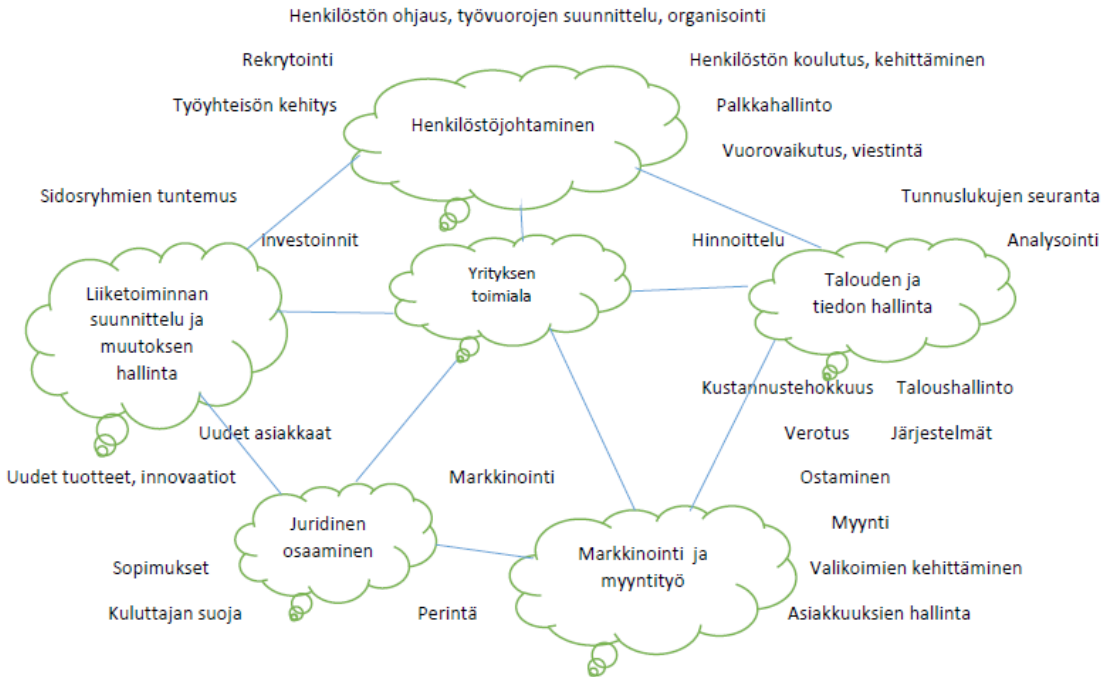
Yrittäjällä ei ole työtodistusta työkokemuksestaan, joten osaamisen tunnistaminen voi olla haastavaa. Lapin ammattikorkeakoulussa YrtAHOT-hankkeessa on kehitetty yrittäjänä toimineille tai toimiville opiskelijoille osaamisen tunnistamisen ja kartoituksen tueksi yrittäjänä hankitun liiketoimintaosaamisen YHOT-itsearviointilomake (liite 1). YHOT-itsearviointi toimii osana Lapin ammattikorkeakoulun HOT-käytäntöä tukemalla opiskelijan oman osaamisen tunnistamista suhteessa oman opetus-suunnitelman tavoitteisiin. YHOT-itsearviointi tehdään ennen HOPS-keskustelua ja osaamisen tunnistamisen hakemista.

YHOT-itsearvioinnissa liiketoimintaosaaminen jaotellaan liiketoiminnan suunnittelu- ja kehittämisosaamiseen ja käytännön työn organisointi- ja toimintaosaamiseen.

Liiketoiminnan suunnittelu- ja kehittämisosaaminen tarkoittaa liiketoimintasuunnitelmaan liittyvien osa-alueiden, markkinoiden, liiketoimintaprosessien, kannattavan liiketoiminnan ja toimintaympäristön tuntemusta sekä niiden kehittämiseen liittyvää osaamista. Yrittäjän tulee kyetä suunnitelmallisuuteen, ennakointiin ja arviointiin.

Toiminta-osaaminen tarkoittaa toisaalta käytännöllistä työn organisointia ja hallintorutiineja (taloushallinto-osaamista), mutta toisaalta entistä enemmän se on ihmisten johtamista yksilöinä ja yhteisöinä (tiimit – koko organisaatio). Yrittäjän tulee olla selvillä toimintaa ohjaavista säädöksistä ja taloudenpidosta, joihin liittyy myös tuloksellisuuden seuranta ja arviointi. Yrittäjän on tunnettava yrityksen oleelliset prosessit sekä markkinoinnin ja asiakkuuksien hallinta. Kuviossa 2 on kuvattu keskeisiä liiketoimintaosaamisen osa-alueita ja niihin liittyviä yrittäjän työtehtäviä.

YHOT-itsearviointi toteutetaan YHOT-lomakkeen avulla, joka löytyy Lapin ammattikorkeakoulun kotisivuilta osoitteesta <http://www.lapinamk.fi/fi/Opiskelijalle/Lomakkeet-ja-ohjeet> sekä myös tämän käsikirjan liitteestä 1. Lomakkeeseen on koottu keskeiset liiketoimintaosaamisen alueet. Aluksi itsearviointi kohdistetaan liiketoi-

Kuvio 2. Liiketoimintaosaamisen osa-alueet

minnan suunnitteluosaamiseen ja sen jälkeen yrityksen jokapäiväisen toiminnan hoitamiseen liittyvään osaamiseen. Itsearviointilla opiskelija selvittää, mitä tietoja ja taitoja hänellä on ja miten ne ovat syntyneet. Itsearviointin tavoitteena on myös auttaa opiskelijaa tunnistamaan, miten hän voi tehdä osaamisensa näkyväksi näyttöä varten.

YHOT-itsearviointia tehdessään opiskelija arvioi liiketoimintaosaamistaan sekä tietoina että taitoina. Tiedoilla tarkoitetaan aihealueeseen liittyvän teoretietiedon, käsitteiden ja periaatteiden hallintaa. Taidot puolestaan ovat käytännön työtehtävissä hankittua osaamista sekä työtapojen ja työvälineiden käytön hallintaa. Asenteet vaikuttavat itsearviointiin ja tulevat näkyväksi perusteluteksteissä. Osaamisen tunnistamisen vaiheessa itsearviointi tapahtuu asteikolla: en osaa lainkaan – osaan tyydyttävästi – osaan hyvin – osaan kiitettävästi (arviointiasteikko, ks. liite 2). Tunnistaessaan osaamisensa opiskelijan tulee lisäksi arvioida omaa osaamistaan suhteessa opetussuunnitelmansa osaamistavoitteisiin ja niistä johdettuihin arviointikriteereihin. Opiskelija perustelee näkemyksensä ja kuvaa esimerkkien avulla, miten osaamisen taso näkyy hänen työssään.

YHOT-itsearviointin tarkoituksena on auttaa opiskelijaa tunnistamaan omat liiketoimintaosaamiseen liittyvät tiedot ja taidot, mutta itsearviointin aikana hän mahdollisesti tunnistaa myös muuta osaamista, esimerkiksi vahvan ammattitaidon, jonka varaan yritystoiminta on rakennettu. YHOT-itsearviointi kannustaa myös tämän ammatillisen osaamisen tunnistamiseen.

4 Yrittäjänä hankittu osaaminen osaksi ammattikorkeakoulututkintoa

Osaamisen tunnistamista voidaan tarkastella sekä opiskelijan että korkeakoulun näkökulmasta. Opiskelija selvittää aiemmin hankkimaansa osaamista ja jäsentää sitä suhteessa koulutuksensa osaamistavoitteisiin. Hänen tulee pystyä kuvaamaan ja näyttämään osaamisensa. Korkeakoulu arvioi opiskelijan esittämät oppimistulokset ja sen, vastaavatko ne opintojen osaamistavoitteita. Korkeakouluissa aiemmin hankittua osaamista voidaan tunnistaa henkilökohtaisen opiskelusuunnitelman eli HOPSin avulla. HOPS yhdistää oppijan aiemmin hankkiman osaamisen, korkeakoulun opetussuunnitelman ja opiskelijan osaamistavoitteet. (Ahot korkeakouluissa 2014.)

Opiskelija valmistautuu HOPS-keskusteluun kokoamalla osaamistaan osoittavat dokumentit kuten työtodistukset ja osaamisen kuvauksen. Yrittäjänä hankitun liiketoimintaosaamisen kuvauksena toimii YHOT-itsearviointi ja itsearvioinnin yhteydessä koottu muu aineisto. Lapin ammattikorkeakoulun HOT-menettelyssä yrittäjänä hankitun liiketoimintaosaamisen tunnustaminen etenee seuraavan prosessin mukaan:

- 1** Opiskelija arvioi ja kuvaa itse osaamisensa suhteessa opintojakson tavoitteisiin ja kokoaa tarvittavat dokumentit.
- 2** Opiskelija neuvottelee opettajatuutorin tai opintojen ohjaajan kanssa osaamisen tunnustamisesta HOPS-keskustelussa.
- 3** Opiskelija hakee osaamisen tunnustamista sovitun menettelyn mukaisesti (HOT-lomake) ja liittää siihen seikkaperäisen selvityksen osaamisestaan (YHOT-itsearviointi ja muut dokumentit).
- 4** Opiskelija palauttaa HOT-lomakkeen liitteineen opettajatuutorille.

- 5** Koulutusvastaava ja YAMK:n opintojen osalta YAMK-päällikkö päättävät hyväksiluvuista opiskelijan hakemuksen perusteella. Tarvittaessa koulutusvastaava ja YAMK-päällikkö pyytävät asiantuntijaopettajan lausunnon. Päätös mahdollisesta hyväksiluvusta on tehtävä mahdollisimman pian, kuitenkin viimeistään yhden kuukauden (1 kk) kuluessa hakemuksen jättämisestä.
- 6** Päätös toimitetaan tiedoksi opiskelijalle sähköpostilla. Päätökseen voi hakea oikaisua HOT-lomakkeessa olevan ohjeistuksen mukaisesti.

**Lisätietoja muulla hankitun osaamisen osoittamisesta saa opettajatuutorilta sekä Lapin ammattikorkeakoulun sivulta:
<http://www.lapinamk.fi/fi/Opiskelijalle/Lomakkeet-ja-ohjeet>**

Lähteet

- Ahot korkeakouluissa 2014. Osaamisen tunnistaminen korkeakouluissa. Viitattu 22.4.2015. <http://www.tunnistaosaaminen.fi/node/20>.
- Ammattikorkeakoululaki 14.11.2014/932.
- Osataan! 2014. Opiskelijan itsearviointikriteerit. Osaamisen arviointi työssä työpaikojen ja ammattikorkeakoulujen yhteistoimintana. Viitattu 22.4.2015. <http://blogit.haaga-helia.fi/osataan/tyokalut/>.
- Roodt, J. 2005. Self-employment and the required skills. Management Dynamics: Journal of the Southern African Institute for Management Scientists, Stellenbosch, Vol 14, Issue 4, 18–33.
- Westerholm, H. 2007. Tutkimusmatka pienyrittäjän työvalmiuksien ytimeen. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto.

Liitteet

Liite 1. YHOT-itsearviointilomake

Liite 2. Opiskelijan itsearviointikriteerit

Arvioi osaamisesi sekä taitojen että tietojen osalta asteikolla en osaa lainkaan (0) - osaan tyydyttävästi (1) – osaan hyvin (2) – osaan kiitettävästi (3)		TAIDOT: Käytännön työtehtävissä hankittu osaaminen sekä työtapojen, -välineiden ja järjestelmien käytön hallinta				TIEDOT: Hallitsen aihealueeseen liittyvän teorian tiedon, käsitteet ja periaatteet				
LIIKETOIMINNAN SUUNNITTELU										
14	Tunnen asiakkuuksien hallintaan liittyvän yksityisyydensuojan ja osaan hyödyntää asiakkuuksia kyseinen sääntely huomioiden.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
15	Tunnen markkinointia sääntelevän lainsäädännön ja osaan ottaa sen huomioon markkinointia suunniteltaessa /toteutettaessa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Projektisuunnittelu		0	1	2	3	0	1	2	3	
16	Tunnen projekti-toiminnan osa-alueet (suunnitelman laatiminen, toteutus, hallinnointi ja seuranta), osaan laatia projektisuunnitelman ja toimia sen mukaisesti.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Liiketoiminnan suunnittelu ja kehittämisosaaminen - Kerro miten edellä tunnistamasi liiketoiminnan suunnittelu- ja kehittämisosaaminen on syntynyt. Kuvaa työtehtäviä, opintoja yms.

Opintojaksot opetussuunnitelmassani, joiden osaamistavoitteita edellä tunnistamasi osaaminen vastaa:

TOIMINNAN TASON OSAAMINEN

TALOUSHALLINTO

Arvioi osaamisesi sekä taitojen että tietojen osalta asteikolla en osaa lainkaan (0) - osaan tyydyttävästi (1) - osaan hyvin (2) - osaan kiitettävästi (3)		TAIDOT:				TIEDOT:			
		Käytännön työtehtävissä hankittu osaaminen sekä työtapojen, -välineiden ja järjestelmien käytön hallinta				Hallitsen aihealueeseen liittyvän teoretiedon, käsitteet ja periaatteet			
Kirjanpito-osaaminen		0	1	2	3	0	1	2	3
1	Hallitsen liikekirjanpidon perusteet (tilit, tili-kartta, kirjaussäännöt) ja osaan kirjata perusliiketapahtumia.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2	Hallitsen tilinpäätöstä koskevat säännökset ja osaan laatia yrityksen tilinpäätöksen.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3	Hallitsen tilinpäätösasiakirjoja koskevat säännökset ja osaan laatia tilinpäätösasiakirjat.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4	Osaan käyttää kirjanpito-ohjelmaa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5	Osaan laskea keskeiset toiminnan kannattavuutta, maksuvalmiutta ja vakavaraisuutta kuvaavat tunnusluvut tilinpäätöksestä ja osaan tulkita kirjanpidon raportteja.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Kirjanpito-osaaminen - Kerro miten edellä tunnistamasi kirjanpito-osaaminen on syntynyt. Kuvaa työtehtäviä, opintoja yms.

Opintojaksot opetus suunnitelmassani, joiden osaamistavoitteita edellä tunnistamasi osaaminen vastaa:

TOIMINNAN TASON OSAAMINEN

TALOUSHALLINTO

Arvioi osaamisesi sekä taitojen että tietojen osalta asteikolla en osaa lainkaan (0) - osaan tyydyttävästi (1) - osaan hyvin (2) - osaan kiitettävästi (3)		TAIDOT:				TIEDOT:			
		Käytännön työtehtävissä hankittu osaaminen sekä työtapojen, -välineiden ja järjestelmien käytön hallinta				Hallitsen aihealueeseen liittyvän teorian tiedon, käsitteet ja periaatteet			
Verotus		0	1	2	3	0	1	2	3
1	Tunnen arvonlisä-verotusta koskevan lainsäädännön ja osaan laatia arvonlisäveron kuukausi-ilmoituksen	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2	Tunnen elinkeino-verotusta koskevan lainsäädännön ja ymmärrän miten sitä sovelletaan käytännössä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Verotus - Kerro miten edellä tunnistamasi verotuksen osaaminen on syntynyt. Kuvaa työtehtäviä, opintoja yms.

Opintojaksot opetussuunnitelmassani, joiden osaamistavoitteita edellä tunnistamasi osaaminen vastaa:

TOIMINNAN TASON OSAAMINEN

TALOUSHALLINTO

Arvioi osaamisesi sekä taitojen että tietojen osalta asteikolla en osaa lainkaan (0) - osaan tyydyttävästi (1) - osaan hyvin (2) - osaan kiitettävästi (3)		TAIDOT:				TIEDOT:			
		Käytännön osaaminen työtehtävissä sekä menetelmien, materiaalien ja työvälineiden käytön hallinta				Hallitsen aihealueeseen liittyvän teorian tiedon, käsitteet ja periaatteet			
Kustannuslaskenta		0	1	2	3	0	1	2	3
1	Tiedän miten liiketoiminnan kannattavuutta arvioidaan ja osaan laatia kannattavuuslaskelmia	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2	Tiedän miten yrityksen tuotteiden /palvelujen kannattavuutta arvioidaan ja osaan laatia niitä koskevia laskelmia	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3	Tiedän miten tuotteet hinnoitellaan ja osaan hinnoitella tuotteet	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Kustannuslaskenta - Kerro miten edellä tunnistamasi kustannuslaskennan osaaminen on syntynyt. Kuvaa työtehtäviä, opintoja yms.

Opintojaksot opetussuunnitelmassani, joiden osaamistavoitteita edellä tunnistamasi osaaminen vastaa:

Liite 1. YHOT-itsearviointilomake
8(12)

Henkilöstö- ja esimiestyöosaaminen - Kerro miten edellä tunnistamasi henkilöstö- ja esimiestyöosaaminen on syntynyt. Kuvaa työtehtäviä, opintoja yms.

Opintojaksot opetussuunnitelmassani, joiden osaamistavoitteita edellä tunnistamasi osaaminen vastaa:

TOIMINNAN TASON OSAAMINEN

Arvioi osaamisesi sekä taitojen että tietojen osalta asteikolla en osaa lainkaan (0) - osaan tyydyttävästi (1) – osaan hyvin (2) – osaan kiitettävästi (3)		TAIDOT: Käytännön osaaminen työtehtävissä sekä menetelmien, materiaalien ja työvälineiden käytön hallinta				TIEDOT: Hallitsen aihealueeseen liittyvän teoretiedon, käsitteet ja periaatteet			
MARKKINOINTI JA MYYNTITYÖ		0	1	2	3	0	1	2	3
1	Tunnen yrityksen markkinointiviestinnän osa-alueet ja osaan hoitaa yrityksen markkinointiviestintää /sähköinen –muu.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2	Osaan hoitaa yrityksen markkinointiviestintää vieraalla kielellä, millä (vastaus alla olevaan tilaan)?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3	Tunnistan erilaiset asiakaspalvelutilanteet ja hallitsen erilaisia asiakaspalvelutilanteita.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4	Hallitsen asiakkuuksien suunnittelun ja seurannan ja osaan hyödyntää tietoa asiakkuuksien hoidossa	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
5	Tiedän asiakkuudenhallintajärjestelmien merkityksen ja osaan käyttää työssäni asiakkuudenhallintajärjestelmää	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
6	Osaan palvella asiakkaita ruotsin kielellä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
7	Osaan palvella asiakkaita englannin kielellä	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
8	Osaan palvella asiakkaita muulla vieraalla kielellä, millä (vastaus alla olevaan tilaan)?	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Markkinointi ja myyntityö - Kerro miten edellä tunnistamasi markkinoinnin ja myynnin osaaminen on syntynyt. Kuvaa työtehtäviä, opintoja yms.

Opintojaksot opetussuunnitelmassani, joiden osaamistavoitteita edellä tunnistamasi osaaminen vastaa:

--

TOIMINNAN TASON OSAAMINEN

Arvio osaamisesi sekä taitojen että tietojen osalta asteikolla en osaa lainkaan (0) - osaan tyydyttävästi (1) – osaan hyvin (2) – osaan kiitettävästi (3)	TAIDOT:				TIEDOT:			
	Käytännön osaaminen työtehtävissä sekä menetelmien, materiaalien ja työvälineiden käytön hallinta				Hallitsen aihealueeseen liittyvän teorian tiedon, käsitteet ja periaatteet			
JURIDIikka	0	1	2	3	0	1	2	3
1 Tunnen sopimusoikeuden keskeiset säännökset ja osaan laatia juridisesti päteviä sopimuksia.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
2 Tunnen kuluttajasuojaa koskevan lainsäädännön ja osaan soveltaa sitä työssäni.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
3 Tunnen keskeiset immateriaalioikeudet ja osaan hyödyntää tietoa yrityksen toiminnassa.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
4 Tunnen sopimusten sitovuuden ja vahingonkorvauksen keskeiset periaatteet sekä osaan huomioida nämä toiminnassani.	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Juridiikka - Kerro miten edellä tunnistamasi juridiikan osaaminen on syntynyt. Kuvaa työtehtäviä, opintoja yms.

Opintojaksot opetussuunnitelmassasi, joiden osaamistavoitteita edellä tunnistamasi osaaminen vastaa:

MUU OSAAMINEN?

Kerro, miten muu osaaminen on syntynyt. Kuvaa työtehtäviä, opintoja yms.

Opintojaksot, joiden osaamistavoitteita edellä tunnistamasi osaaminen vastaa:

YHTEENVETO / MUISTIINPANOT:

PERUSTIEDOT:

Nimi:

Opiskelijanumero:

Opiskeluala:

Liite 2. Opiskelijan itsearviointikriteerit (mukailten Osataan! 2014)

<p>Arviointikohteet ja -kriteerit:</p>	<p>Käytännölliset taidot: käytännön työtehtävissä hankittu osaaminen sekä työtapojen ja -välineiden ja järjestelmien käytön hallinta</p>	<p>Tiedot: työ- ja opintoalakohtaisten teorioiden, käsitteiden ja periaatteiden kriittinen ymmärtäminen ja hallinta</p>
<p>Opiskelija...</p>		
<p>KIITETTÄVÄ</p> <p>Opiskelijan toimintaa kuvaa kriittinen arviointi ja systemaattinen kehittäminen</p>	<ul style="list-style-type: none"> • osaa arvioida ammatillisten työtapojen, -välineiden ja järjestelmien vaikutusta ja merkitystä aseka tuottaa uusia ratkaisumalleja vaativissa ammatillisissa tilanteissa • osaa arvioida työturvallisuuskäytänteitä ja kehittää niitä huomioiden myös työyhteisön ja asiakkaat • osaa ylläpitää, arvioida ja kehittää asiakassuhteita, sidosryhmäsuhteita ja liiketoimintaa 	<ul style="list-style-type: none"> • osaa arvioida tietoperustan merkitystä ja käytettävyyttä sekä osaa muodostaa laajoja teoreettisia kokonaisuuksia suhteessa erilaisiin työtehtäviin • osaa arvioida ja kehittää omaa ja työyhteisönsä toimintaa ammatillisen tietoperustan perusteella
<p>HYVÄ</p> <p>Opiskelijan toimintaa kuvaa toiminnan analysoiminen ja perustelemisen sekä toimintamallien muuntelu tilanteiden mukaisesti</p>	<ul style="list-style-type: none"> • osaa valita ja muuntaa ammatillisia työtapoja, -välineitä ja järjestelmiä työtilanteiden mukaan tarkoituksenmukaisesti ja perustellusti • noudattaa työturvallisuusohjeita vastuullisesti, itsenäisesti ja perustellusti • tunnistaa asiakastarpeet ja ottaa ne järjestelmällisesti huomioon erilaisissa asiakastilanteissa 	<ul style="list-style-type: none"> • osaa vertailla ja yhdistellä ammatillisia käsitteitä, malleja ja periaatteita suhteessa erilaisiin työtehtäviin • osaa analysoida ja vertailla toimintaansa työtehtävissään ja perustella niitä ammatillisen tietoperustan perusteella
<p>TYDYTTÄVÄ</p> <p>Opiskelijan toimintaa kuvaa ammattitiedon soveltaminen ja toimintamallien ohjeiden mukainen kokeilu työtehtävissä</p>	<ul style="list-style-type: none"> • osaa käyttää ammatillisia työtapoja, -välineitä ja järjestelmiä perustehtävissä • osaa toimia perustehtävissä, joskin toiminta on usein kaavamaista, kokeilevaa • toimii asiakastilanteissa vastuullisesti, joskin toiminta on usein kaavamaista, kokeilevaa 	<ul style="list-style-type: none"> • osaa kuvailla ja luokitella ammatillisia käsitteitä, malleja ja periaatteita • osaa hakea itsenäisesti uusia tietotietolähteitä • osaa tulkita ja selittää työkäytänteitä ja -tilanteita ammatillisen tietoperustan avulla

HOT tarkoittaa aikaisemmin hankitun osaamisen tunnistamista ja tunnustamista ammattikorkeakoulujen kielessä. Tavoitteena on tunnistaa ja tunnustaa opiskelijan osaaminen, mahdollistaa työn opinnollistaminen, tukea oppimisprosessia, seurata opintojen edistymistä, ehkäistä opintojen pitkittymistä, vähentää opintojen keskeyttämiä ja edistää valmistuneiden työllistymistä.

Lapin ammattikorkeakoulun koordinoimassa ja Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen rahoittamassa (ESR) YrtAHOT-hankkeessa tehtiin yrittäjänä toimineille tai toimiville opiskelijoille räätälöity yrittäjien osaamisen tunnistamisen itsearviointityökalu (YHOT), joka auttaa opiskelijaa hahmottamaan oman liiketoimintaosaamisensa lähtötason. Itsearviointia voi hyödyntää myös työn opinnollistamisen suunnittelussa.

LAPIN AMK⁷
Lapland University of Applied Sciences

www.lapinamk.fi

ISBN 978-952-316-092-7